

3. În urma efectuării sondajului de opinie, constatăm că e necesar să elaborăm un concept de măsuri de menținere și de promovare a sănătății acestei generații.

Bibliografie selectivă

1. Vîrstnicii Republicii Moldova. Nota informativă a Departamentului Statistică și Sociologie al Republicii Moldova, 2004.
2. World Health Organization. Life in the 21st century a vision for all (World Health Report), Geneva, 2003.
3. Бреев, Б. К вопросу о старении населения и депопуляции в «Социологические исследования», №261998 p.61-66.
4. ВОЗ 2004 Международный план действий по проблемам старения – доклад об осуществлении 115-я сессия декабрь 2004.
5. Borzan, Cristina Maria, Mocean, Florea. Sănătate Publică, Ediția Medicală Universitară „Iuliu Hașegănu”, Cluj-Napoca, România, 2002, 274 p.

Rezumat

În lucrare sunt descrise particularitățile rezultatelor referitoare la modul de viață și factorii ce influențează starea de sănătate a populației de 80 de ani și peste. Studiul a inclus raionul Dondușeni și orașul Bălți.

Summary

In these state are described the particularities of the opines sinless forwards to a healthy way of life and the factors that influence the state of health in a population of 80 years and more in Republic of Moldova. The analysis was wading in the North zone: in village, Dondusheni, and in the city of Balti.

PREGĂTIREA ASISTENTELOR MEDICALE CU STUDII SUPERIOARE – UN IMPERATIV AL TIMPULUI

Dumitru Tintiuc, dr. hab. în medicină, prof. univ., **Tudor Grăjdianu**, dr. hab. în medicină, prof.univ., **Elena Stimpovschi**, dr. în psihologie, **Ion Pocaznoi**, dr. în șt. tehnice, **Olga Gagauz**, dr. în sociologie, Catedra Sănătate Publică și Management „Nicolae Testemițanu”, Asociația de Nursing din Republica Moldova

Actualitatea necesității pregătirii cadrelor medicale medii în Sănătate Publică și Management este determinată de faptul că asistentele medicale cu funcții de conducere constituie una dintre cele mai importante categorii de angajați din sistemul sănătății. Ele organizează și acordă servicii medicale și îngrijiri de sănătate la diverse niveluri și pentru diferite categorii de populație. Această situație, precum și cerințele noi în activitatea instituțiilor medicale ce țin de realizarea principiilor asigurărilor de asistentelor medicale, determină necesitatea stringentă de instruire a asistentelor medicale cu funcții de conducere în Sănătate Publică și Management.

Actualitatea acestei probleme reiese și din prevederile multiplelor forumuri științifice și a structurilor internaționale. În acest context, este necesar de menționat faptul că Organizația Mondială a Sănătății acordă o atenție deosebită problemelor ce țin de dezvoltarea managementului și lider al schimbului, în activitatea asistenților medicali cu funcții de conducere. În anul 1989 Consfătuirea Mondială a Sănătății a aprobat rezoluția, prin care insistent se recomandă de a susține numirea în posturile superioare de administrare și conducere a asistenților medicali, pentru activitate în planificarea și îndeplinirea diferitelor acțiuni în domeniul Sănătății Publice la nivel național.

Majoritatea țărilor europene au o bogată experiență în domeniul pregătirii conducătorilor instituțiilor medicale, inclusiv a asistentelor medicale cu funcții de conducere. Pregătirea asistenților medicali manageri, de regulă, se efectuează în cadrul Universităților de medicină, în baza programelor analitice, luând în considerație particularitățile locale.

Prezintă interes practica acumulată în acest domeniu de Federația Rusă, unde, începând cu anul 1991 se realizează programe speciale de pregătire a asistenților-manageri cu studii superioare. Actualmente în Rusia există 27 de facultăți de pregătire a asistenților medicali cu studii superioare. Admiterea se face în baza studiilor medicale medii și a stagiului de muncă, nu mai mic de 3-5 ani; durata studiilor este de 4-5 ani.

Un rol important în realizarea Politicii Naționale de Sănătate în Republica Moldova o are Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 663 din 17.07.1997 „Cu privire la aprobarea concepției reformării sistemului asistenței medicale din Republica Moldova în condițiile economice noi pentru anii 1997-2003”. Conform acestei concepții, pregătirea cadrelor în domeniul Sănătății Publice și Managementului se realizează prin instruirea continuă preuniversitară, universitară și postuniversitară, reieșind din necesitățile reale ale statului.

Reforma asistenței medicale primare, implementarea în practică a principiilor asigurării obligatorii de asistență medicală, necesitatea optimizării mecanismelor de finanțare a instituțiilor medicale, precum și situația reală sanitaro-epidemiologică a populației, cer o nouă abordare a problemelor privind procesul de pregătire a specialiștilor în Sănătate Publică și Management.

Sistemul de instruire a cadrelor medicale în domeniul de sănătate publică existent nu prevede pregătirea cadrelor medicale cu studii medii, care dețin funcții de conducere și sunt capabile să-și evalueze activitatea, să participe la elaborarea tehnologiilor și metodelor noi de îngrijire, care ar contribui la sporirea eficienței serviciilor de sănătate și optimizare a cheltuielilor.

Asistenții-manageri trebuie să traseze un scop bine determinat în promovarea și realizarea artei de conducere a instituției. De la ei se cer atitudini obiective la implementarea metodelor noi de lucru, luarea la timp a deciziilor, o viziune profesională în fiecare caz concret, ce ține de organizarea activității în domeniu. Aceste și multe alte cerințe presupun nu numai formarea nivelului competenței în conducere, ci și perfecționarea continuă a profesionalismului în domeniul Sănătății Publice și a Managementului. Totodată, este necesar de evidențiat faptul că, deși potențialul asistenților medicali constituie 2/3 din resursele umane ale sistemului de sănătate, valoarea contribuției lor la realizarea problemelor manageriale n-a fost pe deplin apreciată. Experiența mondială demonstrează că acolo unde asistenții medicali sunt mai bine pregătiți în domeniul Sănătății Publice și a Managementului, eficiența îngrijirilor de sănătate și randamentul lor economic este mult mai mare. Conform datelor OMS, serviciile prestate de asistenți medicali sunt cu 20% mai ieftine.

Criteriile importante, în evaluarea proceselor de dirijare, devin **competența, calitățile de lider, viziunea asupra viitorului, capacităților bune de comunicare etc.**

Reforma îngrijirilor de sănătate asigură asistenților medicali noi posibilități în alegerea traseului profesional. Aceste reforme se caracterizează prin: descentralizare, restructurare, reducerea personalului, ceea ce face sectorul de sănătate mai competitiv, mai dinamic. Managementul sanitar va continua să caute mijloace mai eficiente din punct de vedere financiar, pentru a spori accesul la îngrijirile de sănătate și tendința spre o spitalizare de scurtă durată.

În felul acesta, potențialul și competențele asistentelor medicale în arii ca – îngrijirea la domiciliu și în comunitate, munca în echipă, gestionarea resurselor, monitorizarea, negocierile și relațiile dintre angajatori și salariați – necesită a fi perfecționate de urgență.

Asistentele medicale constituie grupul cel mai important, din punct de vedere numeric, dintre profesioniștii din sănătate, iar rolul lor este fundamental pentru asistența sanitară a populației.

Creșterea autonomiei profesionale și extinderea rolului nursingului în domeniile conduse în mod tradițional de medici, vor fi tendințe majore în viitor, conform analizei efectuate de Organizația Mondială a Sănătății și de Consiliul Internațional al Nurselor, care vor influența viitorul nursingului și vor constitui o nouă viziune a acestei profesii. Cele mai multe servicii de sănătate într-un pachet minim – conform Raportului Mondial pentru dezvoltarea Populației – vor fi oferite de nurse și moașe. Acestea vor trebui să fie pregătite pentru funcții interdisciplinare și de conducere, prin programe educaționale de bază în cadrul Universității de Medicină și educație continuă.

Educația și practica sunt indivizibile, una influențând-o pe cealaltă. Pentru a putea oferi o asistență potrivită, economic avantajoasă, eficace, care conduce la promovarea sănătății în rândul populației, educația și practica trebuie să aibă la bază respectul reciproc și colaborarea, dar și transmiterea valorilor.

Utilizând tehnologii și strategii de educație moderne, formarea asistenților medicali trebuie să pună accentul pe pregătirea acestor profesioniști, astfel ca ei să răspundă nevoilor de asistență medicală.

Se știe că asistentele medicale contribuie la promovarea sănătății și sprijină, în caz de îmbolnăvire, prin cunoștințe și tehnici specifice, dar este mereu necesar, ca ele să lucreze în echipă multidisciplinară, într-un spirit de recunoaștere și respect al autorității, al responsabilității și al capacităților și specificului fiecăruia.

În consecință, asistentele medicale trebuie să fie formate astfel, încât ele să facă parte din echipa multidisciplinară, pentru a împărtăși deciziile și a-și asuma responsabilitățile de lider al echipei.

Anume aceste cerințe au fost puse la baza procesului de instruire, atunci când s-a decis de a oferi posibilitatea asistentelor medicale de a-și continua studiile superioare de asistentă medicală, în conformitate cu standardele europene.

Crearea facultății cu studii superioare a fost dictată de necesitatea restructurării radicale a asistenței medicale în practica clinică, trecerea la sistemul de mai multe nivele de educație și de perfecționare a cunoștințelor și a competențelor.

Într-un sistem, unde asistenții medicali alcătuiesc numărul cel mai mare de cadre medicale, nu ar fi corect, ca acest număr mare de cadre să nu se perfecționeze, să nu-și aprofundeze studiile, ca să poată crește în plan profesional.

Ameliorarea acestei situații este posibilă, prin intermediul pregătirii asistentelor medicale cu studii superioare în specialitatea Sănătate Publică și Management în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu”.

Scopul instruirii asistentelor medicale cu studii superioare în specialitatea Sănătate Publică și Management – este îmbunătățirea calității serviciilor medicale și a îngrijirilor de sănătate, în conformitate cu standardele europene de pregătire a cadrelor medicale de conducere.

Obiectivele:

1. Instruirea asistentelor medicale cu funcții de conducere în specialitatea „Manager al serviciilor de sănătate”, în conformitate cu principiile și cerințele OMS, cu dreptul de a fi licențiat în domeniul Sănătății Publice și a Managementului.

2. Utilizarea metodelor moderne de instruire bazate pe principii didactice internaționale.

3. Asigurarea continuă a calității procesului de instruire, în baza perfecționării programelor analitice și a planurilor tematice a disciplinelor.

4. Colaborarea cu instituții similare de peste hotare, în scopul perfecționării cadrelor didactice în acest domeniu de instruire.

5. Promovarea Politicii de Stat în domeniul ocrotirii Sănătății.

6. Instruirea postuniversitară a asistenților medicali manageri, cu dreptul de a fi licențiați în domeniul Sănătății Publice și a Managementului.

7. Realizarea activităților de cercetare științifică a asistenților medicali-manageri în Sănătate Publică și Management.

Standardul educațional al asistenților medicali, manageri ai serviciilor de sănătate, este documentul principal, în baza căruia se întocmește planul de studii, programele analitice, elaborările metodice, testele pentru control.

Planul de studii include trei compartimente de bază: pregătirea teoretică, pregătirea practică și didactică.

Pe parcursul a 4 ani de studii, asistenții medicali manageri susțin 27 de examene de promovare și 30 de colocvii.

Studiile finalizează cu susținerea examenului de stat organizat în 3 etape:

I – examen la pregătirea practică.

II – teza de licență.

III – examen complex la disciplinele de specialitate.

Studentii care susțin testarea de finalizare obțin diploma de asistent medical cu studii superioare în specialitatea „Manager al serviciilor de sănătate”.

Instruirea asistentelor medicale s-a efectuat în conformitate cu prevederile **programelor analiti-**

ce, care conțin bazele teoretice ale fiecărei discipline, compartimentele și temele practice, aplicative. **Pregătirea practică** se efectuează la bazele clinice, și este orientată spre acumularea deprinderilor practice, necesare pentru activitate în specialitate.

Sistemul de testare – se va aplica pe deplin pentru toate disciplinele, se vor întreprinde măsuri în vederea computerizării procesului de studii și testării cunoștințelor.

Pregătirea asistenților medicali-manageri cu studii superioare, pentru activitate în instituțiile medicale va da posibilitate de a optimiza procesul de gestionare a activităților lucrătorilor medicali cu studii medii, orientate spre acordarea serviciilor medicale de performanță.

Scopul de a obține studii superioare pentru asistenții medicali constă în formarea asistenților medicali de tip nou, capabili de a lua decizii independente, în conformitate cu competențele pe care le posedă.

Începând cu anul 2000, pentru prima dată în Republica Moldova a fost organizat învățământul superior pentru asistenții medicali cu studii superioare, specialitatea „Management sanitar”, în cadrul Institutului Internațional de Management și Informatică al Serviciilor de Sănătate și Asistență Socială. Conform ordinului Ministerului Sănătății nr. 90-p § 5 din 28.08. 2003 și ordinului nr. 522-ST din 03. 10. 2003 „Cu privire la transferul studenților Institutului Internațional de Management și Informatică al Serviciilor de Sănătate și Asistență Socială” în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” a continuat procesul de instruire în USMF „Nicolae Testemițanu” a asistenților medicali cu funcții de conducere în specialitatea „Management Sanitar”, cu frecvență redusă de la 01.03. 2004. Într-o perioadă foarte scurtă, Departamentul Studii USMF „Nicolae Testemițanu” și Catedra de Sănătate Publică și Management „Nicolae Testemițanu”, au perfecționat și elaborat programul de studii al asistentelor medicale, cu funcții de conducere în specialitatea „Management Sanitar” cu studii superioare.

Prima promoție. Asistente medicale cu studii superioare, anul 2005

1	Boboc Maria, șef.gr.	12.	Mogoreanu Maria
2.	Calmîc Lidia	13.	Bejan Aurelia
3.	Burcov Valentina	14.	Melnic Svetlana
4.	Langa Lilia	15.	Balmuș Galina
5.	Botnari Ana	16.	Niculița Maia
6.	Dercaci Elena	17.	Gherasim Loreta
7.	Sidor Maria	18.	State Gheorghe
8.	Grecu Ala	19.	Gîscă Constantin
9.	Sanduța Ludmila	20.	Ursachi Maria
10.	Cazacu Elena	21.	Zavadschaia Olga
11.	Calancea Ana		

Promoția a doua. Asistente medicale cu studii superioare, anul 2006

1.	Petrache Maria, șef gr.	32.	Colesnic Tatiana
2	Purice Viorica	33.	Borș Tatiana
3	Dumitrașcu Veronica	34.	Cocalea Svetlana
4	Popușoi Tatiana	35.	Vozian Ana
5.	Duca Raisa	36.	Sfîntu Galina
6.	Racu Valentina	37.	Caicî Eudochia, șef. gr.
7	Gășco Dorina	38.	Golovciuc Zinaida
8.	Remizovschi Nadejda	39.	Cordelean Svetlana
9	Filip Maria	40.	Leurda Svetlana
10.	Sologub Natalia	41.	Novaclî Irina
11.	Comerzan Aliona	42.	Babiceva Ecaterina
12.	Suvac Ana	43.	Dușcova Ana
13.	Cauia Ecaterina	44.	Varban Aliona
14.	Tudosan Maria	45.	Paraschiva Ecaterina
15.	Cazacu Vera	46.	Craseni Evghenia
16.	Uglea Lilia	47.	Panaitova Svetlana
17.	Vasilieva Valentina	48.	Gaidarji Galina

18.	Lungu Silvia	49.	Chihai Aliona
19.	Margarint Rodica	50.	Popozoglo Feodora
20.	Munteanu Maria	51.	Cuiuclu Natalia
21.	Palamari Larisa	52.	Popaz Ana Nicolai
22.	Botnaru Lidia șef. gr.	53.	Jighina Ana
23.	Strișco Tatiana	54.	Chiose Maria
24.	Cliucinicova Oxana	55.	Cojocaru Victor
25.	Nichitișin Raisa	56.	Josan Nina
26.	Angheni Ana	57.	Saghin Valentina
27.	Babicova Natalia	58.	Cemîrtan Olga
28.	Postica Ludmila	59.	Diacenco Veronica
29.	Ceban Viorica	60.	Scoarță Ecaterina
30.	Chițcanean Tatiana	61.	Ceban Maria
31.	Gusac Eleonora	62.	Sertinean Tatiana

Impactul absolvenților a fost cel așteptat. Toți conducătorii instituțiilor medicale au acceptat și au recunoscut nivelul înalt de pregătire a asistentelor medicale în calitate de manageri.

Dintre absolvenți: 14 au fost încadrate în procesul de învățământ la Colegiul Național de Medicină și Farmacie, 2 asistente au fost numite în funcție de vicedirectori ai Instituțiilor Medico-Sanitare Publice, 38 de asistente au fost numite în funcții de conducere. Este de menționat și faptul că la aprecierea coeficientului de salarizare, acești specialiști au fost apreciați la nivelul șefilor de secții. Dar cel mai important este că acești specialiști au obținut capacități și aptitudini foarte bune de manageri, pe care le aplică în practică și servesc mult la îmbunătățirea calității serviciilor prestate.

Suntem convinși că pentru acești absolvenți vor apărea și alte oportunități, ei devenind parteneri cu statut egal în echipa de sănătate multidisciplinară.

Piața muncii, în domeniul nursingului, va oferi mai multe oportunități în ceea ce privește parcurgerea traseului profesional, a carierei profesionale, a unei motivații financiare corespunzătoare și a unor condiții de lucru mai atrăgătoare. La momentul actual, vedem angajarea acestor specialiști în calitate de directori de nursing în instituțiile curative, profesori de nursing în Colegiile de Medicină și Farmacie, Școlile de specializare și perfecționare, coordonatori în serviciile medico-sociale, coordonatori în echipele de Îngrijiri Paleative, directori ai Caselor de Nursing, redactori ai revistelor de nursing, manageri ai serviciilor de nursing, iar cei care vor dori, se vor ocupa de lucrul științific, își vor continua studiile.

Pentru Republica Moldova s-au format toate premisele și a sosit timpul, când trebuie să revenim la această problemă de continuare a studiilor superioare pentru asistenții medicali cu funcții de conducere.

Concluzii

1. Pentru Republica Moldova s-au format toate premisele și a sosit timpul, când trebuie să revenim la această problemă de continuare a studiilor superioare în pregătirea asistenților medicali cu studii superioare.

2. Piața muncii în domeniul nursingului, va oferi mai multe oportunități în ceea ce privește parcurgerea traseului profesional, a carierei profesionale, a unei motivații financiare corespunzătoare, precum și condiții de lucru mai atrăgătoare.

3. Toți conducătorii instituțiilor medicale, unde activează aceste absolvenți, au acceptat și au recunoscut nivelul profesional înalt de pregătire în cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Bibliografie selectivă

1. Borzan Cristina Maria, Mocean, Florea. Sănătate Publică, Ediția Medicală Universitară „Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca, România, 2002, 274 p.

2. Ciocanu, M., Topchin, I., Hîncu O., Iacob, G., Managementul serviciilor spitalicești. Manual. Chișinău, 2007, 159p.

3. Ciocanu, M., Strategia de dezvoltare a asigurărilor obligatorii de asistență medicală în Republica Moldova.

4. Tintuc, D., Grossu, I., Grăjdianu, T., Sănătate Publică și Management, Chișinău, CEP "Medicina", 2007, 896p.

Rezumat

În lucrare este descrisă necesitatea pregătirii asistentelor medicale cu studii superioare, care a devenit un imperativ al timpului pe piața muncii în domeniul nursingului. Ea va oferi mai multe oportunități în ceea ce privește parcurgerea traseului profesional în sistemul de sănătate.

Summary

In this article are described the necessity of preparing nurses with high education which became an imperative of their needs in nursing, which will give more opportunities in becoming a better professional in the health system.

MORBIDITATEA COPIILOR DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ DIN MEDIUL URBAN

Mihail Palanciuc, dr. în medicină, conf. univ., **Elena Robu**, masterandă în Managementul Sănătății Publice, Centrul Național de Management în Sănătate, AMT Centru

Introducere

Sănătatea copilului are un șir de proprietăți și facultăți și este asigurată prin atitudinea familiei, prin grija și influența ei binefăcătoare. O mai mare atenție și dragostea pot preveni afecțiunile mai ușoare și pot ameliora starea de sănătate a bolnavilor cu maladii cronice. Când copiii beneficiază de o susținere psihologică adecvată, ei se dezvoltă mai bine, mai armonios. În acest mod, putem elimina și factorii de risc pentru dezvoltarea ulterioară a copilului

Convenția cu privire la drepturile copilului a fost ratificată de Parlamentul Republicii Moldova în 1990 și a intrat în vigoare în 1993. Există peste 20 de legi care se referă la situații specifice legate de drepturile civile, politice, sociale, economice și culturale ale copilului. Din 1994, Legea privind drepturile copilului asigură garanții ce țin de sănătatea fizică și spirituală a copiilor. Politica privind condițiile sociale, economice și organizaționale pentru dezvoltarea tinerilor, inclusiv prioritățile pentru acțiunile statului, au fost identificate în Legea cu privire la tineret din 1999. Legislația de bază privind protecția drepturilor copilului și tinerilor are de suferit, din cauza limitării surselor de finanțare, a orientării strategice și a mecanismelor de implementare.

La 8–10 mai 2002 și-a ținut lucrările Sesiunea a 27-a Specială a Adunării Generale ONU, consacrată totalmente problemelor sănătății și dezvoltării copiilor și adolescenților. Acest forum a întrunit peste 7000 de participanți – conducători de state și guverne, savanți, medici, pedagogi, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și, pentru prima dată în istoria Națiunilor Unite, circa 400 de copii și adolescenți din diferite țări ale lumii. Sesiunea a analizat rezultatele obținute în urma acțiunilor, măsurilor întreprinse după Summitul Mondial pe problemele copiilor din 1990 și a adoptat Declarația și Planul de Acțiuni „O lume oportună pentru viața copiilor (Rezoluția S-27 din 10.05.02), prin care a stabilit dezvoltarea fizică, psihologică, spirituală, socială, emoțională și culturală a copiilor și adolescenților ca o prioritate de nivel global [2]. Totodată, în Declarație au fost determinate, precizate scopurile strategice și măsurile necesare de a fi întreprinse, pentru a îmbunătăți viața celei mai tinere părți a societății. Este de remarcat, că în aceste documente strategice, prin utilizarea noțiunilor „copii”, inclusiv „adolescenți” sau „copii și adolescenți”, pentru prima dată la un asemenea nivel a fost evidențiată adolescența, ca o perioadă specifică de vârstă.

Proclamând în ziua înființării (7 aprilie 1948) scopul său strategic de bază – promovarea la toate popoarele lumii a celui mai înalt nivel de sănătate posibil de atins, Organizația Mondială a Sănătății își extinde activitatea asupra tuturor domeniilor legate de sănătatea omenirii, concentrându-se, în același timp, la anumite priorități. La 27 mai 2003, întru realizarea Declarației și Planului de Acțiuni